

NALŠIOS MUZIEJAUS 2024 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

I SKYRIUS VADOVO ŽODIS

2024 m. pirmieji mano, kaip Nalšios muziejaus vadovo, metai. Nemažai laiko praėjo, kol susipažinau su tvarka ir muziejaus veiklos sistema, susigyvenau su dirbančiu kolektyvu. Per šiuos metus turėjome daug gražių ir įsimintinų renginių bei įvykių. Vienas pozityviausių ir įsimintiniausių – tai užbaigta, į Kultūros paveldo registrą įrašyto muziejaus pastato (esančio Adutiškio g.2, Švenčionys), rekonstrukcija. Naujos šviesios ir švarios erdvės įkvėpia tolimesniems darbams ir projektams. 2024 m. buvo parašyti 5 projektai – keli iš jų sulaukė finansavimo jau kalendoriniams metams pasibaigus. Šiais metais akredituotos ir dvi kultūros paso programos, jos leidžia papildyti biudžetą ir pritraukti daugiau atvykstančių mokinių iš įvairių Lietuvos vietovių. Džiugu, kad įvyko, net 68 edukacijos, kuriose jaunimui perduodamos žinios apie lietuvių kultūrą bei tradicijas. Įvyko įsimintinų renginių – tai Paliesiaus dvare vykusio plenero tapybos darbų pristatymas „Skambančios drobės“ drauge su Viktoro Paukštelio, pasaulinio lygio pianisto, įsimintinu koncertu, prancūzų fotografo Gerard Ouldbabaali parodos pristatymas „Adutiškio moterys“, Europos paveldo dienoms skirtas renginys po Adutiškio pirmojo pasaulinio karo gynybinius įtvirtinimus, Reškutėnų muziejaus pusšimčio metų sukakties paminėjimas, Panevėžio kraštotyros muziejaus aukštaitiškų juostų paroda. Nalšios muziejus ir Kultūros infrastruktūros centras „Fixus Mobilis“ drauge organizavome kultūros paveldo objekto „Ryto“ draugijos Reškutėnų pradžios mokyklos pastato, Reškutėnų g. 47, Reškutėnai, apžiūrą, jo būklės vertinimą, dalinį priežiūros darbų atlikimą ir tolimesnio plano sudarymą. Ši šauni komanda suorganizavo kelių dienų praktinius medinių langų priežiūros ir atnaujinimo mokymus. Dalyviai įgavo teorinių ir praktinių žinių. Šie renginiai padėjo užmegzti glaudesnę ir šiltesnę ryšį su bendruomenėmis ir vietiniais Švenčionių gyventojais.

Nalšios muziejaus pristatymas

Nalšios muziejus (toliau – Muziejus) yra Švenčionių rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga, ne pelno siekiantis viešasis juridinis asmuo. Muziejus įregistruotas Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registre, kodas 188209214, Laisvės a. 3, 18111, Švenčionių m., Švenčionių r. sav., Lietuvos Respublika. Muziejaus įsteigimo data – 1945 m. Muziejaus struktūrą sudaro: Nalšios muziejus ir Nalšios muziejaus padaliniai: Nalšios muziejaus Reškutėnų padalinys – Reškutėnų g. 44, 18204, Reškutėnų k., Švenčionėlių sen., Švenčionių r. sav., Lietuvos Respublika ir Reškutėnų tradicinių amatų centras, Reškutėnų g. 46, 18204, Reškutėnų k., Švenčionėlių sen., Švenčionių r. sav., Lietuvos Respublika, Adutiškio muziejus.

II SKYRIUS

NALŠIOS MUZIEJAUS VEIKLOS PROGRAMOS STRATEGIJA

Muziejaus vizija – atvira, gyva, artima kultūros, istorijos, etnografijos, gamtos dvasinio materialinio paveldo puoselėjimo ir pažinimo erdvė.

Misija – gausinti, pristatyti visuomenei muziejaus kolekcijas ir veiklą.

Tikslas – kaupti, tyrinėti saugoti, eksponuoti, konservuoti, restauruoti, populiarinti Švenčionių krašto materialines ir dvasines kultūros vertybes bei meno objektus, vykdyti muziejų

veiklą ir užtikrinti valstybinių muziejininkystės programų ir rajono Savivaldybės sprendimų muziejų klausimais įgyvendinimą rajone.

Uždaviniai:

1. Ekspozicijoje pristatyti istorijos, etnografijos, archeologijos, gamtos, meno muziejinės vertybės;
2. Kaupti, saugoti ir tyrinėti, komunikuoti bei teikti informaciją visuomenei;
3. Organizuoti muziejaus fondų saugojimą, vadovaujantis LR kultūros ministerijos patvirtinta apsaugos, apskaitos ir saugojimo instrukcija;
4. Publikuoti medžiagą leidiniuose;
5. Palaikyti ryšius su mokslininkais, tyrinėjančiais Švenčionių kraštą, istorikais, menininkais, kraštiečiais;
6. Rengti ir vykdyti edukacines programas;
7. Rengti rajonines, respublikines ir tarptautines menininkų bei tautodailininkų parodas;
8. Organizuoti seminarus, plenerus, mokymus, konferencijas ir kt. renginius.

Reškutėnų tradicinių amatų centro tikslas – išsaugoti Švenčionių krašto etninės kultūros paveldą, puoselėti tradicinių amatų technologijas, sudaryti sąlygas tradiciniams krašto amatininkams plačiai ir įvairiapusiškai pristatyti senuosius amatus, sudaryti prielaidas krašto jaunimui ir atvykstantiesiems susipažinti ir išmokyti tradicinių amatų meistrystės, skatinant tradicinių amatų tęstinumą.

Uždaviniai:

1. Rengti ir įgyvendinti tradicinių Švenčionių krašto amatų edukacines programas;
2. Skatinti rajono amatininkus sertifikuoti tradicinius amatus;
3. Organizuoti parodas, sambūrius, susitikimus;
4. Organizuoti prekybą amatininkų dirbiniais.

III SKYRIUS NALŠIOS MUZIEJAUS VEIKLA

Nalšios muziejaus veikla

2024 metais pasirašytos bendradarbiavimo sutartys su Panevėžio kraštotyros muziejumi dėl muziejinių vertybių panaudos, Lietuvos etnografiniu muziejumi, su bendruomene „Miško uostas“ ir Adutiškio bendruomene „Saulėgrąža“ organizuojant projektą „I – ojo pasaulinio karo paveldo objektai – kultūrinis, karinis ir socialinis reiškiny Adutiškio apylinkėse“, su Kultūros infrastruktūros centru „Fixus Mobilis“ organizuojant kultūros paveldo objekto „Ryto“ draugijos Reškutėnų pradžios mokyklos pastato, Reškutėnų g. 47, Reškutėnai, apžiūrą, jo būklės vertinimą, dalinį priežiūros darbų atlikimą ir tolimesnio plano sudarymą.

Nalšios muziejuje patvirtintos dvi kultūros paso programos: „Pinsiu nupinsiu juostą raštuotą“ ir „Margutis – kaip laiškas“.

Reškutėnų tradicinių amatų centre svečius domino edukacijos: „Prakalbintas medis“, „Tradicinių kleckiukų kepimas“, „Tradicinės šventinės bulkos kepimas“, „Tradicinės bulvinės bapkos kepimas“, „Mielinių bandelių „Skarelių“ kepimas“, „Mielinių bandelių „Pynučių“ kepimas“.

Suteikta metodinė informacija

1. Vasario mėn. Loretai Chaleckienei ir Vilijai Jaksebogienei teikta informacija apie I-ojo pasaulinio karo bunkerius Adutiškio miškuose.
2. Vasario mėn. Povilui Rudinskui teikta informacija apie I-ojo pasaulinio karo bunkerių Adutiškio miškuose lokaciją ir žemėlapius.
3. Kovo mėn. Mojsėj Šapiro Švenčionių krašto žydų bendruomenės pirmininkui suteikta informacija apie žydų gelbėtojus II-ojo pasaulinio karo metais.
4. Titui Tamkvaičiui, Klaipėdos universiteto, Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto doktorantui teikta informacija apie Adutiškio Pirmojo pasaulinio karo įtvirtinimus.
5. Rugpjūčio mėn. Nalšios muziejuje lankėsi svečiai iš Kanados Eudenta ir Samull Virine, (mama ir sūnus), Švenčionyse gimė Eudentos mama ir Samull močiutė jie ieškojo buvusio namo adreso ir giminių.
6. Advokatui Pauliui Snukiškiui teikta informacija apie demarkacinės linijos žemėlapius ir lenkmečio laikotarpį.
7. „Mūsų miesteliai“ filmo kūrėjų grupei teikta informacija apie Adutiškį.

Projektinė veikla

1. „Nalšios muziejaus kraičio skrynių (kuperkų) restauravimas“ - pateikta Lietuvos kultūros tarybai, bendra pateikta suma 11550,00 Eur., (nelaimėtas);
2. „I - ojo pasaulinio karo paveldo objektai - kultūrinis, karinis ir socialinis reiškinys Adutiškio apylinkėse“ - pateikta Lietuvos kultūros paveldo departamentui, bendra pateikta suma 9280,00 Eur., (nelaimėtas);
3. „Tai kas tikra. Juodai balta tarpukario kasdienybė“ - pateikta Lietuvos kultūros tarybai, bendra pateikta suma 22598,90 Eur., (nelaimėtas);
4. „XX Aukštaitijos regiono sutartinių šventė SUTARJĖLA“ - pateikta Lietuvos kultūros tarybai, bendra pateikta suma 25350,00 Eur., (nelaimėtas);
5. Švenčionių rajono VVG „Švenčionių partnerystė“ pateiktas projektas „Švenčionių kraštas. Gatviniai kaimai ir sutartinės“ bendra pateikta suma 19384,00 Eur., (nelaimėtas).

Muziejaus rinkinių charakteristika

Nalšios muziejus yra sukaupęs 73 348 eksponatus: archeologijos, gamtos, istorijos ir etnografijos. Archeologijos skyriaus ekspozicijoje pristatomi laikotarpiai nuo mezolito (VIII tūkst. pr. Kr.) iki vėlyvojo geležies amžiaus (XIII a.). Akmens amžiaus vitrinose rodomi mezolitinių stovyklaviečių ir neolitinių gyvenviečių paplitimą (žemėlapiai) Europos teritorijoje, Kretuono ežero apylinkėse (Švenčionių r.) tipinį ir būdingą tam tikram laikotarpiui bei atskiroms kultūroms inventorių. Atskira vitrina yra skirta akmens ir žalvario amžiaus dvasiniam gyvenimui, 2 stendai skirti geležies amžiaus laikotarpiams. Gamtos ekspozicijoje supažindiname lankytojus su įvairiausiais Lietuvoje gyvenančiais paukščiais. Istorijos skyriaus ekspozicijoje atsispindi XIX–XX a. Švenčionių istorija, pristatoma gausi numizmatikos kolekcija, 1944–1953 m. partizanų pasipriešinimo kovų medžiaga, eksponuojami senoviniai baldai iš Švenčionių krašto dvarų. Etnografijos salėje lankytojai gali išvysti 1863 m. pagamintą žymiąją Labanoro dūdą, vertingus ir retus senovinius audinius, senovinius darbo įrankius bei namų apyvokos daiktus.

Per ataskaitinius metus įsigytų eksponatų skaičius – 815 vnt.

Pravesti du rinkinių komplektavimo komisijos posėdžiai dėl eksponatų įsigijimo ir skirstymo į pagalbinį ir pagrindinį fondus. Buvo svarstyti muziejinių vertybių vertinimo tikraja verte, restauravimo, rinkinių tikrinimo ir kt. klausimai:

- Pirminė apskaita (priėmimo aktai – 9, eksponatų – 815).

- Inventorinimas (pagrindinio – 815).
- Kartotekos (70).
- Savo jėgomis konservuota 215 eksponatų.
- Eksponatų saugojimo sąlygų tikrinimas (patikrinta saugyklos būklė).

Lankytojai

Muziejaus lankytojai (pagal filialus):

1. Nalšios muziejus: 2675 .
2. Reškutėnų tradicinių amatų centras: 479

Bendras lankytojų skaičius – 3 154.

Edukacinės programos

Bendras edukacijų skaičius 68.

Viena iš muziejaus veiklos krypčių – edukacinė veikla. Buvo praveisti 68 edukaciniai užsiėmimai šiomis temomis: „Ką pasakoja Nalšios muziejaus archeologijos, istorijos salės“; „Pasipriešinimo kovos Švenčionių krašte“; „Holokaustas Švenčionių krašte“; „Švenčionių krašto šviesuoliai“; „Tautų skrynią atvėrus“; „Mes – Lietuvos piliečiai“; „Juostų pynimas, vijimas“; „Tradicinio Šventinio mielinio pyrago kepimas“; „Mielinių bandelių“ kepimas; „Prakalbintas medis“; „Mielinių bandelių-skarelių“ kepimas; „Tradicinės bulvinės bapkos kepimas“; „Tradicinių kūčiukų kepimas“; „Padovanok sau sutartinę“.

Renginiai

Organizuoti 26 renginiai:

Nalšios muziejus kvietė į renginį, skirtą Lietuvos žydų gelbėtojų dienai 2024 m. kovo 15 d. Tai pat 2024 m. balandžio 20 d., minėjome ne tik Reškutėnų muziejaus 50 metų sukaktį, bet ir Aukštaitijos nacionalinio parko 50 metų bei Reškutėnų bendruomenės 20 metų jubiliejus. 2024 m. rugsėjo 6 d. Nalšios muziejuje paminėtos Europos paveldo dienos – „Kultūros paveldas: ryšiai, įtakos, keliai“ renginys prasidėjo fotonuotraukų parodos pristatymu „Pirmojo pasaulinio karo gynybiniai įtvirtinimai“. Spalio 14 d., Paliesiaus dvare vykusio plenero parodos pristatymas „Skambančios drobės“. Prancūzų fotografo Gerard Ouldbabaali parodos „Adutiškio moterys“ atidarymas lapkričio 8 dieną Nalšios muziejuje.

Parodos

Visuomenei buvo surengtos 23 parodos:

Vasario mėnesį įvyko fotonuotraukų paroda „Vieni iš daugelio: 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarai ir Valstybės kūrėjai“, kovo mėnesį muziejuje veikė Mantvydo Vilio interjero baldų paroda „Dangaus sodų namai“ ir „Didžioji žmogiškumo pamoka. Žydų gelbėtojai Švenčionių krašte“. Birželio mėnesį veikė kilnojama Vytauto Tautvaišos – tremtinio, neginkluoto pasipriešinimo dalyvio asmeninio dokumentinio archyvo paroda, liepos mėnesį Birutės Rainienės juostų paroda „Lietuva širdy“ bei Panevėžio krašto muziejaus aukštaitiškų juostų paroda „Juostų pynimo tradicija. Žmonės ir spalvos“. Spalio mėnesį veikė darbų paroda „Skambančios

drobės“. Lapkričio mėnesį Prancūzų fotografo Gerard Ouldbabaali paroda „Adutiškio moterys“. Gruodžio mėnesį Marytės Martinkėnienės šiaudinių sodų paroda.

Publikacijos periodinėje spaudoje

- „1918m. vasario 16 d, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarai ir valstybės kūrėjai“//– Žeimenos krantai. Nr. 7. 2024-02-15, p. 1;
- „Didžioji žmogiškumo pamoka. Žydų gelbėtojai Švenčionių krašte“//– Žeimenos krantai. Nr. 12. 2024-03-21, p. 6;
- „Tremtinių keliai – istorija ir praeitis“//– Žeimenos krantai. Nr. 22. 2024-06-06, p. 6;
- „Gedulo ir vilties diena- priminimas ateinančioms kartoms- būti budriems“ // – Žeimenos krantai. Nr. 23. 2024-06-13, p. 6;
- „Europos paveldo dienų renginių tema „Kultūros paveldas: ryšiai, įtakos. keliai“ // – Žeimenos krantai. Nr. 33. 2024-08-22, p. 5;
- „Baltijos kelias ir 35 metai laisvos Lietuvos kūrimui“// – Žeimenos krantai. Nr. 33. 2024-08-22, p. 1, 3;
- „Švenčionių Geto likvidavimo ir Holokausto aukų paminėjimas“ // – Žeimenos krantai, Nr. 42. 2024-10-24, p. 8.

Spauda apie mus

1. Knygos „Turi būti paleistas... Kapitonas Steponas Darius Lietuvos karo aviacijoje 1922-1927 m.“ pristatymas Švenčionių viešojoje bibliotekoje//Alytė Čečiurkienė - Žeimenos krantai. Nr. 7. 2024-02-15, p.8;
2. „Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos diena“//Angelė Burokienė - Žeimenos krantai. Nr. 19. 2024-05-09, p.4;
3. „Ekskursija į praeitį...“//Svetlana Boreikienė-Žeimenos krantai. Nr.31. 2024-08-08, p.3;
4. „Švenčionių rajono savivaldybė įprasmino laisvės kovotojų atminimą“//Švenčionių rajono savivaldybės informacija – Žeimenos krantai. Nr. 44. 2024-11-07, p. 3.

Informacinės istorinės, archyvinės medžiagos pateikimas ir viešinimas per televizijos, radijo ir soc. tinklus

- Rugsėjo 19 d. LRT/TV laida entuziastai „Labanoro girioje įsikūrusi ir sutartinės giedanti šeima: grįžti ant asfalto kančia“ (Žiūr. nuo 42.40 min.)
- Filmą <https://www.lietuvosryto.tv/musu-miesteliai> istorinės Adutiškio nuotraukos.

Dalyvavimas mokslinėse ir kitose konferencijose

- Balandžio 26 d. dalyvauta LMA, RMTS, XXV mokslinėje konferencijoje „Dvarų kultūrinis paveldas Lietuvos muziejuose. Tyrimai, naujosios ir galimybės“;
- Birželio 13-14 d. Kauno technologijos universiteto Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakulteto kartu su Lietuvos švietimo muziejumi organizuotą tarptautinę mokslinę konferenciją „Kalba dirbtinio intelekto amžiuje“;

- Rugpjūčio 12 d. dalyvauta nuotoliniame susitikime – seminare dėl muziejų rinkiniuose esančių ginklų, kurių organizavo Kultūros ministerija su Policijos departamento Licencijavimo skyrimui;
- Rugsėjo 23-29 d. savivaldybių muziejų vadovų kvalifikacinė kelionė į Austriją;
- Lapkričio 7 d. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos organizuojamoje tarptautinėje konferencijoje „Memory Institutions and the State: Connecting History, Understanding the Present, and Building a Future“;
- Gruodžio 6 d., metinė tautinio paveldo konferencija „Tautinio paveldo produktų apsauga, kūrimas, realizavimas ir populiarinimas“, Šiaulių rajono savivaldybės etninės kultūros ir tradicinių amatų centre, Kuršėnuose. Dalyvauja Švenčionių rajono tradicinių amatininkų delegacija, išvyką koordinuoja Nalšios muziejus;
- Gruodžio 5 d., Lietuvos muziejų asociacijos narių visuotinis ataskaitinis-rinkiminis susirinkimas „Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijoje“.

IV SKYRIUS ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ VALDYMAS

Etatų skaičius – 13. Iš jų 6 kūrybiniai darbuotojai.

Nalšios muziejuje – 9

Nalšios muziejaus Reškutėnų padalinys – 0,5

Reškutėnų tradicinių amatų centre – 3,5

Eil.	Pavadinimas	2024 m.
1.	Etatų skaičius	13
1.1.	Nalšios muziejuje	9
1.2.	Nalšios muziejaus Reškutėnų padalinys	0,5
1.3.	Reškutėnų tradicinių amatų centre	3,5
2.	Biudžeto lėšos (eurų)	238416
3.	Lėšos už teikiamas paslaugas (eurų)	2802
4.	Projektinės ir rėmėjų lėšos	80
5.	Renginių skaičius	26
6.	Parodų skaičius	23
7.	Edukacinių užsiėmimų	68
8.	Lankytojų skaičius	3154

V SKYRIUS MUZIEJAUS KULTŪROS FORMAVIMAS

Bendradarbiavimas Lietuvos muziejų asociacijos ir Savivaldybių muziejų bendrijos veikloje.

Bendrakultūriniai renginiai su Švenčionių kultūros ir švietimo įstaigomis.

Informacija apie įstaigos veiklą pateikiama internetinėje svetainėje nalsia.blogspot.com www.facebook.com, lankstinukuose, žiniasklaidoje.

Direktorė

Milda Petkevičienė-Dečkuvienė